

YNGEL

SAMTALSHANDLENING av Malin Byman
DRAMAPEDAGOG DALATEATERN, VÅREN 2026

Innehåll

VÄLKOMMEN TILL DALATEATERN	2
HUR ANVÄNDER JAG DENNA SAMTALSHANDLEDNING?	2
INNAN FÖRESTÄLLNINGEN	4
FLER TIPS PÅ FÖRBEREDELSE INFÖR OCH SAMTAL KRING EN SCENKONSTUPPLEVELESE	5
VÄRDERINGSÖVNING	6
PÅ LINJEN	6
SKOGSKUNSKAP	8
ALLEMANSRÄTTEN	8
GÖRA UPP ELD	8
MAT OCH DRYCK FRÅN SKOGEN	8
SKOGENS MYSTIK – FOLKTRO	8
FLYTTBLOCK	9
KÄLLAN - VATTNET	9
VÄSEN I SKOGEN	10
HITTA MER OM FOLKTRO OCH VÄSEN	10
STÖD FÖR BERÄTTELSEN	10
ÖVNING	11
VÄSEN-CHARADER	11
YNGEL	12
KARAKTÄRER FRÅN PJÄSEN	12
.....	13
TESTA ATT LÄSA MANUS	14
EFTER FÖRESTÄLLNINGEN	20
MINNAS TILLSAMMANS	20
BAKOM KULISSERNA	21
VÄRDERINGSFRÅGORNA	21
VÄLJ EN SCEN	22
GESTALTANDE ÖVNING	22
ALTERNATIV: ENSKILD UPPGIFT	23
MÅLA VATTEN	23
SKAPA NÅGOT MED ELLER TILL DIN VATTENSKRISTALL	24
HÖR GÄRNA AV ER	24
ARBETSBLAD	25
PÅ LINJEN	25

VÄLKOMMEN TILL DALATEATERN

Dalateatern- Länsteatern i Dalarna har funnits sedan 1975.

Dalateatern har ett uppdrag att spela teater för hela Dalarnas län. Vi är er teater!

Vi gör oftast tre till fem produktioner per år. Barn- och ungdomspjäser spelas dagtid för skolpublik, ibland kvällstid för offentligheten på exempelvis skollov. De andra produktionerna spelas för offentligheten på kvällar och helger, mer riktad till en äldre, vuxen publik.

Vårt teaterhus finns i Falun, men vi turnerar och spelar på många andra platser i hela Dalarna. Då tar vi med oss all scenografi och bygger upp scenen på den plats där vi ska spela. Dalateatern har en fast anställd dramapedagog som vår skolpublik får möta före och/eller efter föreställningen, för att fördjupa teaterupplevelsen genom att arbeta med och fundera kring pjäsens tematik. Då är det ni som publik som får vara aktiva, era tankar är det som är viktigt och det som skall få ta plats!

De skådespelare som arbetar på Dalateatern har konstnärliga högskoleutbildningar eller motsvarande. På teatern arbetar även kostymmästare, rekvisitör, maskör, producent, kommunikationsansvarig, sufflör, regissör, belysningsmästare och många, många fler. Det är många olika kunskaper som behövs för att driva en teater.

I mån av tid genomför vi även en hel del andra projekt utöver våra teaterproduktioner. Läs mer om oss på vår hemsida: www.dalateatern.se

HUR ANVÄNDER JAG DENNA SAMTALSHANDLENING?

I denna handledning finns tips på hur ni kan förbereda er inför teaterbesöket samt hur ni kan samtala och arbeta tillsammans efteråt. Du som lärare känner dina elever bäst och avgör vilka övningar som passar just er. Se därför detta som förslag och känn dig fri att anpassa innehållet utifrån dina elevers behov.

Vi erbjuder en *möjlighet* till förberedelse innan, samt reflektion efteråt. När vi pratar om våra upplevelser är det viktigt att frånga tankar om rätt eller fel och bra eller dåligt, vi har alla upplevt olika saker. Det kan finnas lika många tolkningar och upplevelser som det finns personer i rummet. Ingen upplevelse är mer rätt än någon annans. Oavsett vad vi

tyckte om föreställningen har vi alla *upplevt* något. Det är bra att utgå från just *upplevelsen*.

Låt reflektionen vara fri från prestation, vissa behöver reflektera inåt och lämnas i fred med sina egna tankar, andra vill gärna samtala med andra. Därför föreslår vi olika alternativ att utföra övningarna på, du som lärare kan välja vad som passar bäst för gruppen eller enskilda elever.

Övningarna i denna samtalshandledning uppfyller bl. a dessa mål ur Lgr 22:

”Grundläggande värden - Förståelse och medmänsklighet:

-Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.

Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter.

- Saklighet & allsidighet Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana.”

”Svenska - Tala, lyssna och samtala:

-Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsupplevelsen.”

”Religionskunskap - Etik och livsfrågor:

-Samtal om och reflektion över vardagliga moraliska frågor utifrån elevernas egna argument och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om ansvar, utanförskap, kränkningar, jämställdhet och sexualitet.

-Samtal om och reflektion över livsfrågor utifrån elevernas egna tankar och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om vad som är viktigt i livet och olika föreställningar om vad som händer efter döden.

”Samhällskunskap: De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.”

”Skolans uppdrag - Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem.”

”Fritidshemmet - Skapande och estetiska uttrycksformer

-Skapande genom olika estetiska uttrycksformer, till exempel lek, bild, musik, dans och drama.

-Tolka och samtala om olika estetiska uttryck.”

INNAN FÖRESTÄLLNINGEN

BÖRJA MED att berätta om det praktiska:

FÖRESTÄLLNINGENS NAMN: Yngel

TID: Föreställning: ca. **1 timme 10 min** + Kort paus i scenrummet **5 min** + Efterarbete ca. **40/45 min** **TOTALTID: 2 timmar** (var på plats **10 min** innan starttid)

OBS! I föreställningen förekommer rök (ofarlig), snabbt blinkande ljus samt plötsliga höga ljud! Meddela de som du vet kan vara känsliga för något av detta.

Läs följande text om Yngel:

Tolvåriga Ammie och hennes bästis Kakan har en pakt: de ska aldrig bli vuxna. Men när Ammie kommer hem från en resa har allt förändrats. Kakan hänger nu med Karro – en tjej i sjuan som sminkar sig, går på fester och träffar äldre killar. Karro är på god väg att bli precis en sådan vuxen som Ammie inte vill vara och nu har hon fått med sig Kakan också.

I desperation att slippa bli vuxen flyr Ammie ut i skogen. Där möter hon Älvan, en barnlik varelse som rör sig både som ett djur och en människa och som verkar besitta en oväntad visdom. Älvan säger att hon vet hur man förblir ett barn för evigt, allt Ammie behöver göra är att fånga ett yngel i en tjärn och sedan svälja det.

Men vad Älvan inte berättar är att hon själv redan gjort det och nu är fånge hos en enorm padda som vill ha ett barn att ta hand om efter att ha förlorat alla sina egna yngel. För att bli fri måste Älvan hitta ett barn som kan ta hennes plats och hon ser nu sin chans till frihet.

Men i sista stund, innan Ammie hinner svälja ynglet, dyker Kakan upp med en ny och lockande bild av vuxenlivet som Ammie aldrig tidigare sett. Plötsligt är valet inte lika enkelt.

Manus: Hanna Nygren

Regi: Johanna Sandström Lehto

Scenografi & Kostymdesign: Lotta Nilsson

Maskdesign: Petra Shara Stoor

Ljuddesign/komposition: Bernt Karsten Sannerud

Ljusdesign: Toril Hallqvist

Dramapedagog: Malin Byman

Skådespelare: Mia Blomberg, Fabiola Cruz, Ebba Canvert, Joel Torstensson, Patrik Pettersson

FORTSÄTT SEDAN med att se våra info-filmer (länkar nedan)

Via dessa filmer får du möjlighet att ge eleverna en förtitt på hur det ser ut när de kommer till teatern, de får möta skådespelarna och dramapedagog. Det kan vara bra för de eleverna med större behov av förberedelse att titta på dessa filmer. Det finns även en film från Kollationeringen, alltså uppstarten av repetitionsperioden. Fler filmer om tillverkning av ex. kostym och scenografi/rekvisita hittar ni i kapitlet; *Efter föreställningen*.

1. **Kollationering** – *Första mötet för alla som skall arbeta med Yngel*;
<https://youtube.com/shorts/1w9KKGggL1Y>
2. **Träffa Dalateatern (OBS! spellokalen i Falun)**: https://youtu.be/X_11WK1UkOg
3. **Träffa dramapedagogen**: <https://youtu.be/NO4HNtSEFOI>
4. **Träffa skådespelarna**: <https://www.youtube.com/watch?v=OaYrgArwltU>
5. **Övning – Vara publik**: <https://youtu.be/98DE6HgJgzk?feature=shared>

Exempel på följdfrågor kopplade till övningen: ***Vara publik.***
Vilken skillnad är det på olika publiktyper?

Ex. en publik som går på en:

- **Fotbollsmatch / Schackturnering**
(ex. hur mycket kan de låta? Röra sig?)
- **Bio / Teater**
(ex. hur mycket kan en bio/teaterpublik låta? Röra på sig? Kan publiken på teatern äta popcorn samtidigt?)

Jämför gärna fler publikgrupper med varandra

FLER TIPS PÅ FÖRBEREDELSE INFÖR OCH SAMTAL KRING EN SCENKONSTUPPLEVELESE

- Dokument specifikt för Dalateatern, om att förbereda en grupp för att komma till en teater och se en föreställning samt förbereda för samtal om scenkonst. Här finns exempelvis en TEATERORDLISTA: [Prata-om-teater-20250904.pdf](#)
- Bra material framtaget av Riksteatern, som handlar om att möta scenkonst tillsammans med en ung publik: [Riksteatern-Att-oppna-nya-varldar.pdf](#)
- Föreläsning om Riksteaterns modell för samtal efter en scenkonstupplevelse: [En väv av tecken - samtal om scenkonst med barn och unga - YouTube](#)

VÄRDERINGSÖVNING

Övning i att ta ställning och argumentera för sin åsikt. Även att lyssna och ta till sig av andras tankar och argument.

Ur Lgr22:

”Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana.”

”Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- Kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.”

PÅ LINJEN

- På golvet finns en osynlig linje, längst bort i ena änden finns 0% i andra änden finns 100%.
- Du läser upp ett påstående och eleverna ställer sig på linjen utifrån hur mycket de håller med om påståendet.

0%=Håller inte alls med / 100%=Håller med helt och hållet

Det går såklart att ställa sig var som helst på linjen, 50%, 26%, 13% osv.

Innan ni börjar övningen informera alla om att ta beslut utifrån vad de tänker just här och nu. Det är helt ok att ändra sig under övningens gång, imorgon eller nästa vecka. Alla tar beslut utifrån vad de själva tycker/känner just nu, det finns inga rätta eller felaktiga svar. Alla tolkar de påståenden som läses upp på sitt sätt. Vi berikas av att höra varandras tankar även, och kanske framför allt, då vi tycker olika. Ingen kommenterar någon annans val, alla pratar utifrån sin egen position på linjen. Påminn om detta då och då under övningens gång.

Påståenden (använd gärna följdfrågorna eller hitta andra/egna följdfrågor att ställa):

1. BARN KAN BESTÄMMA ÖVER SITT EGET LIV

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?
- Vad kan de bestämma över? Vad kan de inte bestämma över?

- Ska barn få bestämma mer än vad de gör? I så fall om vad?

2. VUXNA VET BÄTTRE ÄN BARN

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?
- Vad vet vuxna bättre? Vad vet barn bättre?

3. SKOGEN ÄR EN TRYGG PLATS

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?
- Vad fyller skogen för funktion för människan idag?
- Hur mycket borde barn/vuxna vara i skogen? Varför?

4. FÖRÄNDRINGAR GÅR INTE ATT FÖRHINDRA

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?
- Vad innebär en förändring?
- Vilka förändringar kan vi styra över och vilka kan vi inte styra över?

Efter varje påstående:

- Be eleverna, en efter en, berätta endast vilken % de placerat sig på.
- Be dem sedan prata två och två, med någon som står i närheten, efter varje påstående. Erbjud paren att återberätta något kort från deras samtal i helgrupp.
- Fråga sedan om någon vill byta plats efter att ha hört de andra berätta om sina tankar.

Gör det till en enskild uppgift: Dela ut arbetsbladet *PÅ LINJEN*, som du hittar längst bak i häftet. Be eleverna sätta kryss på linjen utifrån hur mycket/lite de håller med om påståendet, de kan utveckla sina tankar skriftligt på raderna under. Samla in, sammanställ och prata om svaren vid ett annat tillfälle. Alla få vara anonyma i sina svar.

SKOGSKUNSKAP

Föreställningen Yngel utspelar sig i en skog, så det kan vara ett ypperligt tillfälle att prata om just skogen och bygga upp kunskap kring den. Det spelar ingen roll om ni vill göra detta innan eller efter föreställnings-tillfället, ni väljer själva när och om ni tycker det passar bra för er!

Förbered för en dag i skogen. Antingen tar ni er ut i en riktig skog eller så stannar ni vid just planeringen inför. Lär er om allemansrätten, om hur man gör upp en eld, vad som går att äta i skogen och hur ni kan hämta och rengöra vatten i skogen på ett säkert sätt. Här nedan finns några tips på arbetsmaterial för detta.

ALLEMANSRÄTTEN

- **Info om allemansrätten:** <https://www.friluftsförbundet.se/lat-aventyret-borja/kunskap--guider/allemansratten/allemansratten-for-barn/>
- **Spela spelet** om Allemansrätten för att lära er mer:
- <https://www.friluftsförbundet.se/spelet-om-allemansratten/>
- **Lektionsupplägg** för att lära mer om allemansrätten;
<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/allemansratten/>

GÖRA UPP ELD

Lektionstips från Naturskyddsforeningen, där ni tillsammans med barnen kan lära er om hur man gör upp en eld på ett rätt och säkert sätt;

<https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/gora-upp-eld/>

MAT OCH DRYCK FRÅN SKOGEN

Regel nummer 1 är alltid: Ät aldrig något som du inte är helt säker på vad det är!

- **Det ätbara i naturen:**
<https://www.naturskyddsforeningen.se/inspiration-tips-och-verktyg/atbart-i-naturen-plocka-och-at-vild-mat/>
- **Film** om det ätbara i naturen: <https://youtu.be/C2C713PeSKE>
- **Film om att rena vatten:** <https://www.youtube.com/watch?v=VQljoJpu0Uw>

SKOGENS MYSTIK – FOLKTRO

Dela in klassen i smågrupper. Du som lärare delar ut olika väsen och/eller mytomspunna platser hämtade från folktron, som grupperna får söka mer fakta om gemensamt. De får i

uppgift att skapa en berättelse om sitt väsen eller plats som de sedan gemensamt berättar för de andra runt lägerelden, på ert eventuella skogsbesök. Eller så skapar ni en fiktiv lägereld i klassrummet. Här nedan får ni lite tips och inspiration.

FLYTTBLOCK

Om man ser en väldigt stor sten placerad i naturen på en plats som inte känns helt naturligt för ett stort stenblock, då ser du förmodligen ett flyttblock. Den har transporterats till platsen med hjälp av is som smälter, inlandsisen eller glaciärer. I Dalarna har vi ett enormt sådant flyttblock det heter Böls kyrka. Se video via länken nedan:

Böls kyrka- 12 meter högt flyttblock i Dalarna. Flyttades hit med inlandsisen för ca. tiotusen år sedan: <https://www.youtube.com/watch?v=67whCgodQJM>

Enligt gammal folktro var dessa stenblock ditkastade av jättar och troll, de kallades då ”jättekast”. Låg de nära en kyrka trodde man att de hade försökt träffa och förstöra kyrkan med stenblocken.

KÄLLAN - VATTNET

I svensk folktro talas det om att det i skogens källor bodde väsen, exempelvis ett ”rå”, som gav botande kraft till den som offrade till källan, om man drack eller tvättade sig i källans vatten. Om paddor och grodor trivdes i en källa var vattnet enligt gammal folktro drickbart. En uppfattning var att groddjuren stod i kontakt med de övernaturliga och att dessa väsen kunde ta form av en groda eller padda. En källa vars vatten rann mot norr, ansågs särskilt god och innehöll hälsosamma förmågor och krafter. Olika formler, sånger och ritualer utfördes i samband med att man tog vatten ur källan och det var noga med vilka tider vattnet skulle tas från källan. Vissa ansåg att man inte skulle ta eller dricka vattnet efter solnedgången, då innehöll vattnet många onda väsen och andar. Andra ansåg att vattnets kraft var som starkast nattetid. (*Ur boken: Vattnens folklöre – Sägen och folktro kring bäckar, älvar, sjöar och hav, Carl-Herman Tillhagen s. 21 – 69*)

Trefaldighetskälla i Dalarna - i Söderbärke finns en sådan källa som ansågs bära läkandets och hälsans kraft, en trefaldighetskälla. Dit gick hundratals människor årligen på trefaldighetsafton för att utföra ceremonier, dricka dess vatten och tvätta sig i det.

Även idag finns de som har en tro kring vattnets krafter och förmågor, till exempel att vattnet fångar upp och påverkas av våra tankar och känslor. Att vattnet har en form av minne. (*Masaru Emoto*)

VÄSEN I SKOGEN

Liksom med källvattnet i skogen fanns förr en tro på att det i skogen bodde olika typer av väsen, som på olika sätt kunde påverka människor. Berättelser om väsen har genom tiderna fungerat som varningar och påminnelser men också som underhållning.

HITTA MER OM FOLKTRO OCH VÄSEN

- Via länken här nedanför hittar ni en lektion i folktro från *"Skogen i skolan"*: <https://www.skogeniskolan.se/laromedel/vasen-fran-skogen/>
- Här finns mer info om väsen från Nordisk folktro: <https://www.oknytt.com/>
- En tv-serie från UR Mytologerna: [Mytologerna | UR Play](#)
- Hos institutet för språk och folkminne hittar ni bra inspiration till berättelser och sägner, här finns även en sägenkarta där ni kan hitta sägner från Dalarna: <https://www.isof.se/folkminnen/amnesomraden/berattande-och-folkdiktning/lar-dig-mer-om-berattande-och-folkdiktning/sagner>

STÖD FÖR BERÄTTELSEN

Använd er av dessa 4 steg om ni vill när ni skapar era lägereldberättelser. Ni kan också använda andra modeller för att bygga berättelsen, använd det som passar bäst för er.

Tänk på att använda er fantasi och hitta på fritt för att skapa spänning i berättelsen. Väv in den fakta ni hittat när ni sökt information om era väsen eller platser, där det passar i berättelsen.

1. **Bygg upp mystiken.** Berätta om vad andra sagt om detta väsen eller denna plats. Rykten, hörsägen. Börja med exempelvis *"Det sägs att det finns..."*
2. **Måla upp en inre bild.** Beskriv ditt väsen eller platsen, miljön. Berätta mer detaljer om ditt väsen och var man kan träffa på dem. Beskriv platsen och hur man vet att man hittat till rätt plats.
3. **Bygg upp tron på berättelsen.** Berätta om en specifik händelse när någon mött eller råkat ut för detta väsen eller när något särskilt mystiskt ägt rum vid platsen. Berätta också om vem/vilka det var som var med när detta hände.

4. **Avslutet.** Berätta om hur människor än i dag kan se spår av detta i skogen på olika sätt. Eller hur den där specifika händelsen har påverkat människor eller platsen på ett sätt som vi kan se än i dag.

ÖVNING

Gör gärna denna lek tillsammans inför eller efter att grupperna fått berätta om sina väsen eller platser.

VÄSEN-CHARADER

Gå igenom olika väsen som ni hittar information om. Skriv ner dem på lappar. Dela in er i två lag, varje lag har varsin uppsättning *"väsen-lappar"*.

En person från varje lag tar en lapp, läser den för sig själv och visar sedan enbart med kroppen vilket väsen hen är, resten av laget skall gissa, När någon gissat rätt får en ny person springa fram och ta en lapp och visa vilket väsen hen är. Lagen fortsätter så tills de har slut på lappar.

YNGEL

KARAKTÄRER FRÅN PJÄSEN

Ammie

Tolv år och vägrar bli vuxen.

Kämpar för att hålla fast vid barndomen när allt omkring henne förändras. Modig, rädd och beredd att gå längre än någon annan för att slippa växa upp.

Pappa Erik

Frånvarande. En gång full av drömmar.

Jobbar för mycket. Livet blev inte som han tänkt sig – och något från hans egen barndom tycks fortfarande kasta en skugga över honom. En pappa som vill mer än han förmår visa.

Kakan

Bästis med Ammie. Vill mer.

Har lovat att aldrig bli vuxen – men lockas av något nytt. Slits mellan vänskapens trygghet och längtan efter att höra till.

Kario

Framåt. Fester. Frihet.

Orädd, magnetisk och redan halvvägs in i tonårsvärlden. Representerar allt Ammie fruktar – och allt som känns spännande.

Fru Padda

Tjännens härskare.

Enorm.
Oberäknelig.
Sörjande.
Har förlorat sina
egna yngel – men
hittat ett sätt
att få ett eget
tillslut.

Älvan

Barn? Djur? Något däremellan.

Rör sig som vinden genom
skogen. Lockande och lekfull –
men bär på en hemlighet.

TESTA ATT LÄSA MANUS

Ur Lgr. 22

”Svenska

Läsa och skriva

Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syfte, avsändare och sammanhang. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.”

”Tala, lyssna och samtala

Olika former av samtal. Att delta aktivt, uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera och bemöta argument.”

- Dela in klassen i grupper om 3 personer i varje grupp.
- Dela ut rollerna (de läser replikerna som följer det namn/roll de tilldelas, ej det som står i kursiv text, det läser nr.3):
 1. **AMMIE (AMBROSIA)** (*har mest text*)
 2. **ÄLVAN** (*har ganska mycket text*)
 3. **Scenanvisningar** (*har mindre text*) - 3:an läser allt som står i kursiv text.

HUR?

- Lägg, till en början, inga krav på eleverna att agera när de läser, låt de endast läsa replikerna utan någon specifik känsla eller inlevelse.
- **Info innan läsningen:**

Texten kan ha ändrats när ni kommer och ser föreställningen. Vissa repliker kanske tagits bort helt.

Efter läsningen kan ni öppna upp för samtal om texten. Exempel frågor:

- Vilka är de olika personerna (*som är med i scenen och som det pratas om*)? Vilken ålder? Vad har de för relation till varandra? Vad känner de för varandra? Hur vet vi det?
- Vilka platser befinner de sig på? Hur ser det ut där? Hur vet vi det?
- Vad gör dom? Hur vet vi det?

- Finns några vändpunkter i texten. Alltså där något nytt händer, det blir en vändning i berättelsen. *(Det kan finnas många vändpunkter, vissa större och vissa mindre.)*
- Vad får ni för tankar om det ni fått läsa?

Lek med läsningen:

- Byt roller
- Läs en gång till
- Ge eleverna en känsla de skall läsa replikerna med (ex. fnissig, arg, ledsen, kär osv)
Det kan vara olika känslor för olika karaktärer.
- Ge eleverna en genre som de har i åtanke när de läser (ex. action, skräck, komedi osv)

SCEN 1 - GLÄNTAN

En skogsglänta. Sommar. Ammie, 12 år, kommer in med en ryggsäck på ryggen. Hon är arg och ledsen. Hon sparkar i mossan.

AMMIE *för sig själv* "Vi kan ju inte göra det på riktigt, det fattar du väl själv" Nähä, men fuck you då.

Ammie lägger ner sin ryggsäck och försvinner in bland träden. En annan flicka hoppar ner från ett av träden i gläntan och landar smidigt på marken. Hon är senig och solbrun med långt, tovtigt hår och smutsiga knän. Det är svårt att säga hur gammal hon är. Hon är Älvan. Hon rör sig med en självklarhet i skogen, mer som ett djur än som en människa. Hon går fram till Ammies ryggsäck och rotar i den. Det knakar till inifrån skogen. Älvan gömmer sig bakom ett träd. Ammie kommer tillbaka släpande på grenar. Hon börjar bygga en koja. Älvan smyger upp bakom henne.

AMMIE Hjälp! Vem är du?

ÄLVAN Varför gråter du?

AMMIE Jag gråter inte. Vem är du?

ÄLVAN Vem är du?

AMMIE Jag frågade först.

ÄLVAN Jag är Älvan.

AMMIE Konstigt namn. Jag heter Ammie. Jag ska bo här nu. Hallå, jag ska bo här nu sa jag.

ÄLVAN Det händer med jämna mellanrum.

AMMIE Vadå?

ÄLVAN Att det kommer ett barn som har sprungit i väg hemifrån. Under tiden som jag har bott i den här skogen har det kommit många barn. Men det varar aldrig särskilt länge. De blir snabbt rädda och längtar hem.

AMMIE Jag kommer inte att ge upp.

ÄLVAN Alla ger upp.

AMMIE Du känner inte mig. Jag kanske inte är som dom där andra barnen.

ÄLVAN Vi får väl se.

AMMIE Men vadå, du är väl också ett barn?

ÄLVAN Du grät.

AMMIE Inte.

ÄLVAN Jag såg tårar.

AMMIE Men det var inte för att jag längtar hem eller nåt. Jag grät för att jag var arg.

ÄLVAN Visst.

AMMIE Vi hade en pakt, jag och min bästa kompis, Kakan. Eller svikaren som jag kallar henne nu. Vi hade lovat varandra, för längesen, att så fort någon av oss känner att nu räcker det, nu pallar jag inte mer så skulle vi bara säga KOD RÖD så skulle den andra fatta direkt och vi skulle flytta ut i skogen, bygga en koja tillsammans och aldrig komma tillbaka. På riktigt alltså. Hon var jättebra innan. Den bästa. Hon hade också fattat.

ÄLVAN Fattat vad?

AMMIE Att vi inte bara kan låta det hända! Att vi måste göra nåt för att inte bli som dom.

ÄLVAN Som vilka?

AMMIE Alla! Alla i vår klass... i vår skola... alla bara blir helt dumma i huvudet helt plötsligt. Ba nej, jag vill inte göra nåt kul, det är barnsligt. Jag vill bara sitta på en iskall stenmur i mina PYTTESMÅ stringtrosor tills jag får urinvägsinfektion och DÖR. Såna är dom allihop utom jag och Kakan. Men så åker jag till mamma EN HELG och så bara PANG, allt är helt förändrat.

ÄLVAN Vad hände?

AMMIE Det började med att jag märkte att dom hade börjat växa.

ÄLVAN Vilka?

AMMIE Ja, men gissa.

ÄLVAN Jaha.

AMMIE Det syns inte, jag vet, men det känns. Det gör liksom lite ont när man rör på armarna. Så jag sprang så fort jag kunde hela vägen hem till Kakan. Eller, svikaren då. Och ba, KOD RÖD och började förklara, men då var hon bara helt så:

AMMIE *som Kakan pillar på sina naglar. Lyssnar inte. Duu.... Vad tycker du om Simon? Han gav mig den här stenen.*

AMMIE Det var typ som en vit slät sten som var nästan hjärtformad och jag ba visst ok snygg sten, men vem bryr sig om Simon, hörde du inte vad jag sa? Men då var hon så:

AMMIE/SVIKAREN Men håller du fortfarande på med det där? Du kan ju inte göra det där på riktigt. Det fattar du väl själv. Det var ju bara en lek.

AMMIE Jag visste inte ens vad jag skulle säga liksom. Sen blev det ännu värre.

AMMIE/SVIKAREN Karro tyckte den var fin. Jag var på hennes födelsedagsfest i fredags. Det var pyjamasparty.

AMMIE Asså hon hade liksom inte ens sagt någonting om något pyjamasparty! Hos Karro! Karro i sjuan! Karro som liksom är vår dödsfiende. Och jag menar varför blev hon bjuden på pyjamasparty hos Karro ens? Asså om jag hade blivit bjuden hade jag VERKLIGEN inte velat gå. Det var liksom som att jag inte kände henne alls helt plötsligt. Jag visste inte vad jag skulle säga men hon bara fortsatte:

AMMIE/SVIKAREN Karro tycker att Simon är söt. Hon tror att han är kär i mig. **AMMIE** Ååååh Simon Simon Simon Karro Karro Karro. Vill du hålla på och äckla dig med Simon också eller? Ska han stoppa sin tunga i din mun och ba: *Ammie visar med tungan i luften, låtsaskysser på ett äckligt sätt.*

AMMIE/SVIKAREN Jag har redan kysst honom och jag skulle ha berättat det för dig om du inte var så himla barnslig! Men man kan ju inte prata med dig om NÅGONTING! DU FATTAR JU INGENTING! *Ammie kommer av sig som att hon blivit chockad igen av utbrottet hon precis spelade upp.*

ÄLVAN Det låter som att det är hon som inte fattar.

AMMIE Eller hur?

Älvan sniffar i luften.

ÄLVAN Det kommer att bli regn snart. Du vill nog ha ett tak.

Plötsligt hörs ett kväkande. Älvan rycker till.

AMMIE Vad är det?

ÄLVAN Jag måste gå.

AMMIE Va? Redan?

Älvan försvinner in mellan träden.

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

Här kommer några övningar ni kan göra för att fortsätta reflektionen i skolan, efter föreställningen och efterarbetet hos oss. Syftet är att minnas tillsammans, fånga upp eventuella frågor, funderingar som kan ha uppstått hos eleverna. Att dela med sig av sina tankar och tolkningar med varandra för att på så sätt bredda och fördjupa den gemensamma upplevelsen.

MINNAS TILLSAMMANS

- Skriv ut föreställningsbilderna som du hittar på vår hemsida: https://www.mynewsdesk.com/se/dalateatern/latest_media , placera dem på en plats där alla eleverna kan se bilderna, eller visa dem på bildskärm. Du kan med fördel spela lugn musik under övningens gång.
- Be eleverna var och en för sig skriva ner, på post-it-lappar, vad de upplevde och lade märke till under varje moment 1–3 nedan. Det kan vara enstaka ord eller hela meningar. Be dem numrera lapparna, utifrån momenten 1–3 här nedan, så det blir lätt att sortera sedan.

1. Innan föreställningen började. - Vad hände innan ni fick gå in och sätta er? Vilka tankar väckte det hos dig? Vad var känslan när ni väntade på att få gå in? Någon information du saknade?

2. I scenrummet, under föreställning. - Hur såg det ut? Vilken känsla, vilka tankar, frågor fick du av rummet, scenografin, rekvisitan, ljuset, ljuden, musiken, skådespelarnas kostymer/kläder, mask/smink? Något särskilt du minns? Varför? **Kolla teaterordlistan här om ni behöver kolla upp olika begrepp** <https://dalateatern.se/wp-content/uploads/2025/09/Prata-om-teater-20250904.pdf>

3. Efter föreställningen. – Mötet/aktiviteten med dramapedagogen, skådespelarna och teknikerna. Något särskilt du minns av det ni fick göra? Varför? Var det något annat du önskar att ni hade fått göra/pratat om också?

- **Samla in lapparna** som eleverna skrivit och sortera dem så de hamnar under rätt moment. Sätt sedan upp dem på större pappersark där momenten är skrivna som rubriker, eller på tavlan. Ta er tid till att läsa alla lappar och samtala utifrån dem. Det är upp till var och en att själv berätta så mycket eller så lite man vill om sina lappar.

BAKOM KULISSERNA

Här har ni en samling filmklipp ni kan se tillsammans för att se hur föreställningen har växt fram;

Fru Paddas kostym – *Scenograf och Kostymdesigner Lotta Nilsson berättar;*

<https://youtube.com/shorts/CXNIBqF9X0Y>

Att tufta mossa – *Rekvisitör Johanna Hurtig berättar;*

<https://youtube.com/shorts/YRGyjqAdAbk>

VÄRDERINGSFRÅGORNA

Använd samma påståenden som till övningen *På linjen*. Under varje påstående finns nu frågor kopplade till föreställningen och berättelsen om Ammie. Ha ett samtal utifrån de frågorna, antingen i helgrupp, smågrupper, par eller enskilt/skriftligt. Om ni vill gör ni övningen på samma sätt som innan, att alla placerar sig på linjen utifrån hur mycket/lite de håller med om påståendet (0-100%), det kan ha ändrats sedan sist. Men ni pratar utifrån andra följdfrågor mellan varje påstående.

Påståenden

1. BARN KAN BESTÄMMA ÖVER SITT EGET LIV

Följdfrågor:

- Vilka i pjäsen kände att de hade makt/kunde bestämma över sina egna liv?

2. VUXNA VET BÄTTRE ÄN BARN

Följdfrågor:

- Hur hanterade Ammies pappa de problem som uppstod?
- Hade han kunnat agera på något annat sätt? När? Hur?

3. SKOGEN ÄR EN TRYGG PLATS

Följdfrågor:

- Varför tror du att Ammie flydde ut i skogen?
- Vad hade skogen för betydelse i föreställningen?
- Fanns andra platser som de befann sig på? Vilka? Hur såg vi det?

4. FÖRÄNDRINGAR GÅR INTE ATT HINDRA

Följdfrågor:

- Vilka förändringar skedde i Ammies liv? Kunde hon påverka dem på något sätt?
- *Fundera bara för dig själv:* Om du fick möjligheten att svälja ynglet och för alltid vara barn, skulle du gjort det?
- Vilka delar av barndomen vill du bära med dig in i ungdomen? Vad vill du lämna kvar i barndomen?

VÄLJ EN SCEN

Ur Lgr22: "Skolans uppdrag: Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet."

GESTALTANDE ÖVNING

- Dela in deltagarna i mindre grupper (ca. 4/grupp)
- Grupperna skall sedan bilda en statybild av något de fastnade vid lite extra i föreställningen. (*en händelse, situation, ett föremål, en person eller något annat i föreställningen*).

Statybilden skapas med hjälp av deltagarnas kroppar, de formar en gemensam stillastående bild, där alla i gruppen är en del av bilden på något sätt. Alla måste inte gestalta människor, de kan också gestalta föremål/en känsla/ett ljud /ljus.

- Grupperna visar sina statybilder för varandra, de andra får säga vad de tror att gruppen visar.
- Sedan samtalar ni utifrån gruppens statybild, med stöd av frågorna nedan:
 - Vad hände när just detta skedde /den här personen eller föremålet var med?
 - Vilka fanns med i scenen? Var befann de sig?
 - Vilka känslor förmedlades just då? Hur förmedlades det? Med hjälp av vad?
Ljus, ljud, hur skådespelarna pratade, rörde sig?
 - Väckte det några särskilda tankar/frågor hos dig?

OBS! Viktigt att informera om att övningen inte handlar om redogörelse, förståelse eller läxförhör. De ska inte exakt återge hur det såg ut eller veta precis vad det handlade om, de lyfter sin tolkning/känsla/minnesbild av händelsen/föremålet/personen. Det finns inga rätt eller fel!

ALTERNATIV: ENSKILD UPPGIFT

Bilduppgift: Ni kan även göra det till en bilduppgift. Be eleverna rita något ur föreställningen som de minns/fastnat extra mycket för av någon anledning. Be dem att försöka fånga hur de minns ljuset som fanns i rummet under den scenen. De kan också få frågorna ovan som inspiration och hjälp till skapandet av sin bild.

MÅLA VATTEN

I efterarbetet på teatern fick alla en varsin vattenkristall som ni fick ladda med en hälsning till er själva i framtiden. Denna bildövning kan göras som en fortsättning på det. Ni kan med fördel genomföra den samtidigt som ni gör *Minnas tillsammans* – övningen, här kan ni då i stället välja att sitta i mindre grupper och göra den muntligt i stället för att varje elev enskilt skriver på post-it-lappar.

Länk till bildövning där ni målar vatten med akvarell, se instruktion via denna länk;

<https://www.youtube.com/watch?v=Qt5oZ3GrqVw&t=4s>

Låt eleverna måla vatten på liknande sätt som i filmen. När färgen har torkat ber du dem skriva in sin eller sina hälsningar i bilden. Om de inte vill avslöja just den/de hälsningen/ar de laddade sin vattenskristall med, kan du ge instruktionen; ”*skriv det du tycker att vuxna skulle behöva tänka mer på, eller något de borde komma ihåg från sin barndom.* ”

Alternativt ”*vad är det bästa med barndomen? Vad är viktigt att hålla kvar i när man blir äldre?*”

SKAPA NÅGOT MED ELLER TILL DIN VATTENSKRISTALL

Limma eller fäst på annat sätt din vattenskristall någonstans i den bild du målade innan. Du kan också fästa den i ett halsband, armband eller på en nyckelknippa så du kan bära den med dig hela tiden.

HÖR GÄRNA AV ER

Om ni har frågor om föreställningen eller handledningen eller bara vill återkoppla till oss efter era samtal i klassrummet. Vi älskar att få ta del av vår publiks reaktioner och tankar även i efterhand!

/Malin Byman

Dramapedagog Dalateatern

malin.byman@dalateatern.se

ARBETSBLAD

PÅ LINJEN

Sätt kryss på linjen utifrån hur mycket eller hur lite du håller med. **0%** = Håller inte alls med

100% = Håller med helt och hållet

1. BARN KAN BESTÄMMA ÖVER SITT EGET LIV

0% -----50%-----100%

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?

- Vad kan de bestämma över? Vad kan de inte bestämma över?

- Ska barn få bestämma mer än vad de gör? I så fall om vad?

2. VUXNA VET BÄTTRE ÄN BARN

0% -----50%-----100%

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?

- Vad vet vuxna bättre? Vad vet barn bättre?

3. SKOGEN ÄR EN TRYGG PLATS

0% -----50%-----100%

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?

- Vad fyller skogen för funktion för människan idag?

- Hur mycket borde barn/vuxna vara i skogen? Varför?

4. FÖRÄNDRINGAR GÅR INTE ATT FÖRHINDRA

0% -----50%-----100%

Följdfrågor:

- Varför? / Varför inte?

- Vad innebär en förändring?

- Vilka förändringar kan vi styra över och vilka kan vi inte styra över?
